

## **Vigdis Lothe Waaler og Jørgen Frost, 18.05.2026**

### Innspill til Lesekommisjonen: styrking av leseferdigheter og leselyst

Jeg viser til invitasjonen om å gi innspill til kommisjonens arbeid med å styrke leseferdigheter og stimulere til leselyst og leseglede blant barn og unge.

Som vedlegg til dette innspillet oversender jeg, i samarbeid med Jørgen Frost, en artikkel av Jørgen Frost (Psyke & Logos, 2018, lett revidert 2026), som jeg har oversatt. Jeg mener denne teksten representerer et viktig, forskningsbasert bidrag til arbeidet med å forstå hva som faktisk må til for å skape varig forbedring i barns leseutvikling.

Artikkelen løfter et helhetlig perspektiv på språk- og leseutvikling, og peker særlig på tre forhold som jeg vil fremheve som sentrale for kommisjonens arbeid:

#### *1. Tidlig innsats må forstås bredere enn skolebaserte tiltak*

Artikkelen dokumenterer hvordan grunnlaget for leseutvikling legges lenge før formell leseopplæring begynner, gjennom språksamspill i hjem og barnehage. Den viser betydningen av ordforråd, dialog, emosjonell trygghet og sammenheng mellom hjem og utdanningsinstitusjoner. Dette perspektivet utfordrer en snever forståelse av tidlig innsats som først og fremst tiltak i skolen.

#### *2. Fonologisk bevissthet som kritisk, men underprioritert forutsetning*

Et hovedbudskap i artikkelen er betydningen av at barn utvikler forståelse for sammenhengen mellom språklyder og bokstaver, som grunnlag for den tidlige eksperimentering med skriving, analyse og senere avkoding og lesing. Her får vi med sammenhengen mellom språklig oppmerksomhet, lyd-bokstav gjennom lek med skriving og basis for lesing.

Dette støttes av funn fra min egen masterstudie (2022), hvor jeg gjennomførte en kvantitativ innholdsanalyse av 40 lokale leseplaner i Norge. Studien viste at kun 5 av 40 leseplaner eksplisitt ivaretok utvikling av fonologisk bevissthet. Dette indikerer at en helt sentral forutsetning for leseutvikling i begrenset grad er systematisert i lokale planer.

Konsekvensen kan være at elever ikke får det nødvendige grunnlaget før de møter krav om avkoding, noe som kan føre til forsinket leseutvikling og i noen tilfeller lese- og skrivevansker.

#### *3 Behov for systematisk kvalitetsstøtte og sammenheng i opplæringen*

Artikkelen viser hvordan god leseutvikling forutsetter sammenheng mellom hjem, barnehage og skole, samt en progresjon i opplæringen som tar utgangspunkt i barnets språklige utvikling; fra lek, samtale og skriving til automatisert lesing og forståelse.

Avsluttende kommentar

Jeg håper artikkelen kan bidra til å utvide forståelsen av leseopplæring fra å være metode- og testorientert, til i større grad å handle om språk, relasjoner, kultur og utviklingsforutsetninger.

Skal vi lykkes med å styrke leseferdigheter og leselyst, må innsatsen være både tidlig, helhetlig og kunnskapsbasert, og sikre at det mest grunnleggende i leseutviklingen faktisk ivaretas.